

מלבד יחסיה החוץ עם הבריטים.

ואז קורה האסון, או מתגשמת המזימה. אנשי עמית מכשילים את המפעלים. אין להם מושג בעסקי מכוניות. הם פקידים, שלא איכפת להם. הכל מיתדרדר. נקבעים למכוניות מחירים שהם מתחת למחיר ייצורם. משרד החברה, שהוא הנבל השני במחזה, לוחץ להורדת המחירים, ואינו יודע מה עושה משרד האוצר, המעוניין במפעל ריווחי המעסיק פועלים. זה משכנע: משרד החברה לוחמים זה בזה, מחריבים ביניהם את העסק.

שיא דרמאתי, בסוף המערכה השניה: האנגלים מובהלים לארץ. הם רואים שהמפעל באשקלון מתמוטט. הם באים אל שובינסקי הביתה. הלורד שולף מפתח מכיסו, ומכריז בקול דרמאתי (שקספיר היה עובר כאן לחרוזים): „המפעל הוא בידיך. עשה בו כאוות נפשך. הצל אותו. סגור אותו. שרוף אותו.“

בלית ברירה, בעל כורחו, מקבל שובינסקי על עצמו את האחריות. אבל זה מאוחר מדי. דרושים סכומי ענק כדי להציל את המפעל. הממשלה סוגרת את עניבת החנק. האנגלים נבהלים מן הפרסומים בארץ ומסרבים להיכנס למפעל בשתי הרגליים. חורבן, איזה חורבן? כמה שווה העסק?

יש שני חשבונות. האחד של מפעל מת. השני של מפעל חי.

למפעל חי יש מוניטין. זה אשכנזי. יש לו מלאי, ההופך לסחורה. הוא שווה כסף.

למפעל מת יש רק חובות, ומלאי מת. המלאי נחשב במחיר המופיע במאון, אחרי שנוכה כבר הפחתה. חלק אחר הוא פיקטיבי. יש הפסד ענקי.

שני חשבונות. הברזל בין יום ולילה. עשרות מיליונים פלוס או מינוס.

לשובינסקי יש מניות. רבע מן הסך הכל. אם המפעל מת, המניות שוות אפס. אם המפעל יחיה, יחזור לאיתנו, ישגשג — המניות שוות הרבה כסף.

לכן הוא מעוניין בתפעול, גם בידי אחרים. בהצלחה.

ולא רק בגלל סיבה זו. אלא גם מפני שזהו, אחרי הכל, המפעל „שלו“, המבוסס על נבואותיו והערכותיו שלו. אם יקום המפעל לתחייה, שובינסקי יישאר צודק.

את המפעל, הוא יזם אותו. הוא הביא את השותפים הבריטיים. הוא יצר את עצמו. כל האחרים — עמית, פקידי הממשלה, רואייה השבונות — בוודאי נראו בעיניו כפקידונים עלובים, טפילים שלא יצרו דבר. הוא התייחס אליהם כבוב, או שכך היה נדמה להם. והם מתנקמים בו עתה.

אך היכן האיש היוצר, שלא הואשם אי פעם בכך שהוא דיקטטור, מתנשא, שחצן? שהוא רוצה לעשות את הכל בעצמו, ולא נותן לאחרים לגשת?

ואין ספק שיש בו מן האמת. קל להאמין קשה לעבוד עם האיש הזה, שראה את עצמו כעמוד התווך של המיבנה, ואת האחרים כננסים בממלכתו של גוליבר.

ה גירסה של שובינסקי מצטיינת בפשטות עילאית, ועל כן היא חשודה. החיים אינם פשוטים כל-כך. בייחוד לא בישראל.

הוא הקים מיפעל מצליח. בניגוד לאילני, היה מיפעלו יעיל, ריווחי, ללא שיגעון גדלות. מיפעל סוויטא והטנדרים.

בגוריון שיכנע אותו לעבור לטירת הכרמל, לאיזור מצוקה. הוא לקח עולים חדשים חסרי-מקצוע, במקום בעייתי, הפך אותם לצוות של מיפעל. הוא מדבר עליהם בגאווה, „הפועלים שלי“. הוא טוען שהוא רוצה להגן עליהם, לשמור על קיום המיפעל למענם. כאן הוא פורץ בהתרגשות. היא נראית אמיתית.

היה צורך בשותף זר, שיספק את הדגם שלו. פורד לא רצה, כמעט במקרה בא הקשר עם ליליאנד. נוצרו יחסים הדוקים בין הלורד האנגלי ו„סוחר האקרדה“ הישראלי. ידידות מזוהה. שובינסקי מדבר על „הגוי הוא“, טוען שהשיג ממנו דברים רבים לפני ששרת הרין, הנחה של 25% במקום ה-15% שהגיעו.

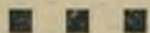
ברור שנשבה בסבך הנימוסים הבריטיים, כמו רבים לפניו, שהתגאה בכך שנתקבל לחברה אסקלוביטית זו. שהתייחסו אליו כאל ג'נטלמן.

הוא עצמו משתמש במילה זו לא פעם, כשהוא נשאל מדוע לא בדק חשבונות אצל הבריטים, מדוע לא ערך חקירות. ג'נטלמן אינו נוהג כך.

ובכל זאת, יחסים מזוהים בינו ובין הבריטים. ההנחה ניתנה בעקיפין. לשובינסקי

שובינסקי

הראביליטציה בסוף המערכה השלישית — האיש הטוב, הצודק, שהנבלים גרמו לאבדו, אך שמפעלו חי אחרי חורבנו.

א וְלִם סוֹף זה נראה רחוק מאוד. ויתכן כי לא שובינסקי יכתיב את סוף המחזה. אלא מישהו אחר. ואז יראה גם שובינסקי אחרת.

האם הוא ייכתב בוועדת הכלכלה?

הוועדה מספקת, לא פעם, את האינטרמצו ההיתולי, האופייני כליכך לשקספיר. הקברנים של האמלט.

שובינסקי גמר את עדותו הראשונה. הגיעה שעת השאלות. מייד פורצת קטטה קולנית: מי ישאל ראשון?

היורד החרוטי, אברהם שכטרמן, עומד על כך שחברי הוועדה ישאלו לפי סדר הא"ב. הא"ב מתחיל באבנרי, מסתיים בתמיר.

תמיר מוחה בועם. הוא דורש שהשאלות תישאלנה לפי סדר הנרשמים.

חילופי דברים חריפים, האשמות הדדיות נרגזות. עשר דקות, רבע שעה, כדי לשים לזה קץ, אני מציע למסור את זכות השאלות לפי סדר הא"ב ההפוך — תמיר ראשון, אבנרי אחרון.

שובינסקי מקשיב, שותק. קל לנחש את מחשבותיו: עולמו נחרב, מפעל עצום התמוטט, הרבה אנשים התאמללו, מאות פועלים חרדים לפרנסתם, נהגיהמשאיות הדפוקים בוכים — וכאן מתקוטטים על סדר הצגת השאלות באוזני העיתונאים.

ל גמרי בסוף, אחרי הישיבה, פארכה ממש. הבמאי הטוב ביותר לא יכול היה לביימה ביתר כישרון.

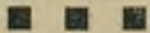
בצאתי מן הישיבה, בה שאלתי שאלות חריפות ביותר, מתקלקלת המכונית שלי (לא טריוויה 1971, כי אם מוסטאנג 1965), מים נוזלים מן המנוע.

לפתע מופיעה שלישייה. שובינסקי ושני עוזריו. הם מסתכלים במכונית מרחוק, מתקרבים, המומחה שלו מציע את עזרתו. בודק את המנוע, שובינסקי נותן עצות בכל הרצינות. צוות הטלוויזיה, שחיכה לשובינסקי, מצלם בהתלהבות.

בניגוד לעצות שובינסקי ויועציו, אני נוסע לתל-אביב, בדרך, ליד מוצא, אני עובר על פני הטריוויה של איל-המכוניות.

איש מאסיבי מאד, במכונית קטנה מאד.

יש הסבר הגיוני לכך, אך ייתכנו גם הרבה הסברים אחרים. האם הבריטים היו כליכך ישרים, כפי שהם מתוארים? האם התנהלו דברים מתחת לשולחן, ולמה? לטובת שובינסקי? לטובת הבריטים? כדי לשבש את התחשיב ולהשיג בארץ הטבות ממשלתיות? כדי להעמיד פנים כאילו מחיר הדולר הנחסך בארץ הוא יותר קטן מכפי שהיה באמת? או כדי להקל על המנהלים הבריטיים בעסקים שלהם?

ה אנגרים נכנסו לעסק, לשובינסקי היו בעיות של מימון. ואז: „עשיתי את המישיגה של חיי“. הוא הכניס לעסק את כור, הקונצרן התעשייתי של ההסתדרות.

לכאורה, רעיון גאוני. היום הפרטי מתחבר עם המשק ההסתדרותי, וזכה בברכה ממלכתית. „אם אינך יכול להכות אותם, הצטרף אליהם.“ קואליציה כלכלית מקיר אל קיר, לטובת כולם. רעיון ישראלי מובהק.

ובאמת, תחילה זה הצליח. את כור ייצג ידיו של שובינסקי. הוא מתאר אותו באהבה: ביזנסמן הסתדרותי, מסור לעניין, הרמוניה בין השותפים. שובינסקי הוא הבוס.

עד כאן מערכה ראשונה של שקספיר, אתלו בשיא הצלחתו. ואז נכנס יאגו, הנבל. יאגו הוא מאיר עמית. לפי תיאורו של שובינסקי: אדם אפל, חורש-מזימות, שקרן, פחדן.

בעדותו בפני הוועדה, כבר העמיד את עצמו עמית כאור מגוחך. אלוף המודיעין שלא הודיע לו דבר, שלא ידע כלום. יו"ר מועצת המנהלים שלא ידע בין ימינו לשמאלו.

נציג רוב בעליה המניות, שמינה את רואייה השבונות, אך שלא נתנו לו לגשת לספרים. עשיו מתאר אותו שובינסקי בצבעים שחורים יותר. הליצן השקספירי הופך לפתע לנבל שקספירי. מזימה אפלה: עמית רצה להחריב את המפעל, כדי לסלק את שובינסקי ולקבל את המפעל בחינם מכונס-הנכסים. יאגו על גלגלים.

המיימד, האנושי, הטרדגוי: עמית הוא בנו של סלוצקי, יהודי יקר, שטיפח את שובינסקי פנעוריו, „איש בעל ערכים, חלוץ, סוציאליסט, אדם שתלך כל שבת לבית הכנסת...“

האב עזר לשובינסקי בצעדיו הראשונים. הכן נעץ לו את הסכין בגב. חומר דרמאתי למכיר. כל העולם במה.

ה משך הגירסה: עמית הדיח את נציג כור, האיש הטוב, ובא במקומו. הוא תפס את כל העמדות, מינה את רואייה השבונות, סילק את שובינסקי מכל העניינים.